

A MAGYAR HONVÉDSÉG CENTRALIZÁLT BESZERZÉSÉNEK TÖRTÉNETE

Absztrakt

Napjainkban ismét kiemelt hangsúlyt kapott a honvédelmi tárca beszerzésének decentralizációja, amely a katonai alakulatok részére nagyobb beszerzési jogosultságot biztosítana. A cikk bemutatja a rendszerváltást követően mindazon tényezőket és körülményeket, amely a centralizált központi beszerző szervezet felállítását indokolták.

Kulcsszavak: beszerzés, decentralizáció, centralizáció, központi beszerző szervezet

Előszó

A rendszerváltozás óta tartó politikai, gazdasági szféra, valamint az ezzel összefüggő hazai és nemzetközi jogszabályi környezet folyamatos változásai jelentős hatást gyakoroltak és gyakorolnak a honvédelmi tárca beszerzési rendszerére.

A rendszerváltást megelőző időszakban a Varsói Szerződés '70-es, '80-as évek doktrínáinak megfelelő tömeghadsereg ellátása az akkori elvárásoknak megfelelően alakulati (csapat) szinten történt. A katonai alakulatok ellátásának megszervezése, végrehajtása szintén alakulati szinten, az irányítás és vezetés az MH felsőbb szintű szerveinél történt.

A Varsói Szerződésekben alkalmazott elvekből kifolyólag meghatározott volt a haderő, ezen belül az egyes katonai szervezetek fegyverzete, gyártása, továbbá a beszerzések forrásai. A katonai szervezetek ellátása a hazai nemzetgazdaságból történt hazai – többnyire hadiipari kapacitásként fenntartott – vállalatokon keresztül.

Magyarországon nem létezett önálló hadiipar, de voltak ipari vállalatok, melyek a polgári célú termékek mellett hadiipari termékeket is gyártottak. Ezek a vállalatok 1990-ig állami tulajdonban voltak, azóta megtörtént privatizációjuk, vagy megszűntek.

A rendszerváltást követően a NATO, és EU csatlakozást megelőző és az azt követő időszakok a nemzetközi szervezetek jogszabályi környezetének, feltételrendszerének átvételét is jelentették. A jogharmonizáció, civil kontroll erősödése nagymértékben befolyásolta a csapatbeszerzés jövőjét, a központi beszerző szervezetek kialakulását.

A rendszerváltást megelőző tömeghadseregből a 90-es évekre egy kisebb létszámú hadsereg jött létre. A folyamatos létszámleépítéssel párhuzamosan a haderő elvesztette korábbi szellemi kapacitásainak jelentős részét. Ennek hatása a beszerző állományt is nagymértékben érintette. Egymást követték az átszervezések, szervezeti elemeket szüntettek meg, újakat hoztak létre, néha az újakat pár év múlva megszüntették, illetve a megszüntetett szervezetet más formában újjászervezték.

A logisztikai újjászervezés napjainkban is tart, amely nem csak a honvédelmi tárca, hanem az egész közigazgatás szintjén jelentkezik.

1. A központi beszerző szervezetek kialakítása

1.1. A kezdeti próbálkozások

A rendszerváltást követő években többfajta logisztikai koncepció alapján, többszöri átalakítással, átszervezéssel központi logisztikai szervezetek kerültek létrehozásra.

Az első években a csapatok beszerzése folyamatosan csökkent, a hangsúly a szakágaknak megfelelő ellátó központokhoz került.

1991-ben került megalakításra a MH Gazdálkodási Hivatal az MH Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség (Hadi)Gazdálkodási Csoportfőnökség alárendeltségében, az MH szakanyag nem felelős főnökségei megbízása alapján elsősorban külföldi forrásból beszerezhető (import) hadfelszerelések központi beszerző szervezeteként. Később a Hivatal feladatai között megjelent a hazai forrásból történő beszerzések végrehajtása is.

1. 2. Az 1995. évi XL. törvény, az első közbeszerzési törvény

A közbeszerzésekről szóló 1995 november 1-jén hatályba lépett törvény megalkotásának alapvető célja – az árubeszerzések, a szolgáltatás-megrendelések és a beruházások terén – a széles körű nyilvánosságnak, a piaci verseny tisztaságának, az ajánlattevők esélyegyenlőségének, illetve a nemzeti elbánás alapelveinek a biztosítása és nem utolsósorban az államháztartás kiadásainak ésszerűsítése volt.

A törvény megalkotását az is indokolta, hogy az Európai Közösséggel és a tagállamai közötti társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben 1991 december 16-án aláírt és az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Európai Megállapodás alapján fennálló jogharmonizációs kötelezettségünk többek között kiterjedt a közbeszerzésre is, továbbá hazánk már régebben tervezte a GATT kormányzati beszerzésekről szóló kódexének aláírását.

A honvédelmi tárca a törvény tárcán belüli alkalmazhatóságának teljes körű feltételeit 1996. április 30-ig teremtette meg, beleértve annak belső jogi szabályozását.

A közbeszerzési törvény hatályba lépése után – 1996 április 30-ig – a törvény rendelkezései a Gazdasági Hivatalban egy integrációs folyamatot indítottak el. Ez idő alatt a tárca vezetése megteremtette a törvény alkalmazásának belső feltételeit, illetve a Hivatal a törvény tanulmányozása során elemezte az alkalmazhatóság lehetőségeit, és felkészült annak gyakorlati alkalmazására.

1. 3. A HM Beszerzési Hivatal megalakítása

1996 április 30-án az MH Gazdasági Hivatal átalakult HM Beszerzési Hivatallá, a HM gazdasági ügyekért felelős helyettes államtitkár alárendeltségében.

A HM Beszerzési Hivatal a „Magyar Honvédség egyes szervezeteinek Honvédelmi Minisztérium háttérintézményé történő átszervezéséről” szóló 27/1995.

(HK 14.) HM utasítás alapján került létrehozásra a Magyar Honvédség Gazdálkodási Hivatal, valamint az átszervezésben feladattal érintett HM és MH szervekből. Közvetlen felügyeletét a HM Haditechnikai Fejlesztési és Beszerzési Főosztály útján, a HM gazdasági ügyeket felügyelő helyettes államtitkára látta el.

A HM Beszerzési Hivatal alapítására hivatalosan a 48/1996. (HK 1/1997.) HM határozat alapján került sor.

HM Beszerzési Hivatal főbb tevékenységi köre:

- A Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Honvédség szervezeteinek megbízásából haditechnikai, illetve ezekhez kapcsolódó beszerzési feladatokkal összefüggő tevékenységek szervezése és nevükben történő végrehajtása. A beszerzési feladatok végzése során mind a hazai, mind pedig külföldi viszonylatban közbeszerzési eljárások kezdeményezése és lefolytatása, szerződések megkötése, valamint azok teljesítése.
- A Hivatal az Országgyűlés és Kormány határozatai alapján, illetve a felügyeleti szerv kezdeményezésére megvalósuló haditechnikai korszerűsítési programok beszerzési feladatait, a HM és MH szervezetek mindennemű importbeszerzését, továbbá a haditechnikai eszközök ipari javításának megrendelését, valamint a hajtóanyagok beszerzését kizárólagos hatáskörrel végzei.

Beszerzési eljárás típusai (Kbt. kivételével):

1.) A szabadkézi vételeket szabályozó 126/1996. Kormányrendelet

Az 500.000 forintot meghaladó, de a Költségvetési törvényben meghatározott, az adott évre érvényes közbeszerzési értékhatárt el nem érő beszerzések esetén (ha nem tartozott a központosított közbeszerzés hatálya alá).

Ez a beszerzési forma fordult elő a leggyakrabban a csapatszintet (alsósintű gazdálkodási szervezeteknél). Az eljárás legfontosabb szabálya szerint az ajánlatkérő köteles volt írásban legalább 3 ajánlatot bekérni.

2.) A 152/1999. Kormányrendelet alapján történő beszerzések

A kormányrendeletet csak azokra haditechnikai eszközökre – és az azokhoz kapcsolódó szolgáltatásokra, és alkatrészekre – lehetett alkalmazni, amelyeket a rendelet melléklete felsorolt.

3.) A 151/1999. Kormányrendelet alapján történő beszerzések

Azokra a beszerzésekre vonatkozott, amelyekre a szerződéskötés feltételeként előzetes nemzetbiztonsági ellenőrzés, vagy speciális titokvédelmi rendszabályok kerültek meghatározásra.

4.) A központosított közbeszerzéseket szabályozó 125/1996. Kormányrendelet

A központosított közbeszerzés rendszerében a honvédelmi tárca igénybevételre jogosult szerveit – meghatározva az azok által a központosított

közbeszerzés rendszerében beszerezhető kiemelt termékek listáját – az 53/2001 (HK14.) HM utasítás VI. fejezete határozza meg.

A 125/1996. (VII.24.) Kormányrendelet alapján a központosított közbeszerzési eljárási kötelezettség alá tartozó úgynevezett országosan kiemelt termékeket és szolgáltatásokat a HM és MH szervezetei is kötelesek a központi beszerző szervezet, a Miniszterelnökség Közbeszerzési és Gazdasági Igazgatóság (MKGI) által megkötött keretszerződés alapján, annak terhére beszerezni. A tárcán belüli HM szintű szabályozás 2001-ig nem történt meg

A hatáskörök (MH és HM szervek közötti) megosztásának szabálytalanságát az Állami Számvevőszék ellenőrzéseiben több alkalommal kiemelte.

1.4. Az Állami Számvevőszék átfogó ellenőrzése

Az Állami Számvevőszék a közbeszerzési szabályok érvényesülését a központi költségvetés fejezeteinél a Kbt. hatályba lépését követően először az 1997-ben lezárt ellenőrzés keretében értékelte. A költségvetés zárszámadásának éves ellenőrzései rendszeresen megfogalmaztak közbeszerzésekkel összefüggő kérdéskört:

- A „központi költségvetési szervek beszerzési rendszeréről” szóló kormányhatározat kijelölte a beszerző szervezetek megalapítására kötelezetteket.
- Az ellenőrzés pozitívként emelte ki, hogy a HM Beszerzési Hivatal (HM BH) átszervezés eredményeként a HM háttérintézményeként hozták létre 1995. évben, a 48/1996. HM határozattal került a közbeszerzés a HM BH feladatai közé. Ez megeremtette a haditechnikai nagyobb volumenű közbeszerzések szakszerű végrehajtásának lehetőségét.
- A közzétételi adatok alapján a központi költségvetési szerveknél Kbt. előírásai szerint lefolytatott közbeszerzési eljárásoknak több mint felét a HM és BM szervei bonyolították.
- Az MH ún. felsőszintű gazdálkodó szervezetei (és ellátó központok) közel azonos értékű közbeszerzéseket végeztek, mint az intézmények és csapatok együtt. Ez azt jelentette, hogy a honvédelmi tárca gazdálkodási rendjéből adódóan az intézményekhez, csapatokhoz a Kbt. szerint lefolytatott közbeszerzések alig 20% tartozott (értékben mintegy 1 Mrd Ft).
- A honvédség – korábban az ÁSZ által többször kifogásolt – többlépcsős gazdálkodási struktúrája egyszerűsödött, a szakanyag nem felelős felsőszintű gazdálkodók 1996. évtől csak mint igénytámasztó szervek, költségviselők a költségvetési előirányzatokkal rendelkező ellátó központok jelentek meg. A központosított közbeszerzéseket folyamatosan átvette a HM Beszerzési Hivatal.
- Érzékelhető volt a törekvés a központosításból származó előnyök kihasználására, az intézményi kezdeményezés lehetőségének fenntartásával. Ez emelte a közbeszerzési eljárások szakszerű végrehajtását, gazdasági előnyökkel is járt.

- A honvédség ellátási sajátosságaival, továbbá az átszervezések folyamatában a HM és MH szabályozások összhangjának hiányával is kapcsolatos, hogy a HM Beszerzési Hivatal és a katonai szervezetek ugyanazon tárgykörökben eltérő eljárasmódokat alkalmaztak (nyílt, tárgyalásos). Hasonló helyzetek elkerülése érdekében a tárca belső szabályozásában a HM BH és az MH szervek gazdálkodási felelősségének egyértelmű elkülönítése vált szükségessé.

2. A HM BH és az MH szervek gazdálkodási felelősségének elkülönítése

2.1. A beszerzési jogkörök szétválasztása

1.) A korábban említett Állami Számvevőszék 1997-es ellenőrzésének eredményeként HM BH és az MH szervek gazdálkodási felelősségének elkülönítésére volt szükség, amelynek végrehajtására két külön HM utasítás került kiadásra:

a.) A „Magyar Honvédség központi beszerzési és értékesítési rendszerének szabályozásáról” szóló 40/1997. (HK 15.) HM utasítás, mely alapján:

Központi beszerzésre volt jogosult:

a HM Beszerzési Hivatal

- az Országgyűlés, a Kormány határozatai alapján, illetve a HM kezdeményezésére megvalósuló haditechnikai korszerűsítési programok végrehajtásában a fejezeti kezelésű előirányzatok terhére;
- az utasítás hatálya alá eső szervezetek importbeszerzéseire, haditechnikai eszközök ipari javítására, valamint a központosított közbeszerzésbe nem sorolt hajtóanyagok beszerzésére kizárólagosan;
- mindazon beszerzésekre, amelyekre az anyagnemfelelős szolgálati ág főnökök megbízást adnak a részére;

a központi ellátó szerv

- mindazon hazai beszerzésre, amelyre az előjáró anyagnemfelelős szolgálati ág főnöke utasítást ad, vagy hatáskörébe utalt.

Megj: Központi beszerzés alatt a fejezeti kezelésű előirányzatok, valamint a felsőszintű gazdálkodó szerv hatáskörébe tartozó előirányzat terhére végrehajtott tárgyi eszköz, készlet, anyag, ipari javítás és szolgáltatás beszerzését kell érteni.

b.) A „közbeszerzések HM költségvetési fejezeten belüli eljárási rendjéről” szóló 8/1997. (HK 5.) HM utasítás alapján:

Ajánlatkérők lehettek mindazon szervezetek, amelyek a közbeszerzési eljárás kezdeményezésére és lefolytatására önállóan jogosultak voltak, vagy a közbeszerzési eljárás lefolytatására a kezdeményezőtől megbízást kaptak.

Ajánlatkérő lehetett:

- az Országgyűlés a Kormány határozatai alapján, illetve a HM kezdeményezésére megvalósuló haditechnikai korszerűsítési programok beszerzéseire, az utasítás hatálya alá eső szervezetek importbeszerzéseire, továbbá a haditechnikai eszközök ipari javítására, valamint a központosított közbeszerzésbe nem sorolt hajtóanyagok beszerzésére **kizárólag a Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatal**;
- egyéb, a törvény hatálya alá eső áru és szolgáltatás, valamint haditechnikai termékek és szolgáltatások beszerzése esetén
 - HM és MH szervezetek megbízása alapján: **a Honvédelmi Minisztérium Beszerzési Hivatal**;
 - szakágazati gazdálkodás vonatkozásában: a **központi ellátó szervezet** az ellátási feladatkörébe tartozó azon közbeszerzésekre, melyet az anyagnemfelelős szolgálati főnök határoz meg a részére;
 - intézményi és csapatgazdálkodási hatáskörben: az **önállóan gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkező szervezet**, a részben önállóan gazdálkodó, teljes- és részjogkörrel rendelkező szervezet, valamint részjogkörű egység.

2.2. További centralizáció, felsőszintű döntési jogkör

1999-ben a felsőszintű engedélyeztetés és a beszerzési jogkörök újraszabályozása történt a 47/1999 (HK.6) HM utasítással.

A HM Beszerzési Hivatal beszerzési jogköre:

- az Országgyűlés, a Kormány határozatai alapján, illetve a honvédelmi miniszter kezdeményezésére megvalósuló haditechnikai korszerűsítési programok végrehajtása vonatkozásában;
- a honvédelmi szervek importbeszerzéseire, haditechnikai eszközök ipari javítására, haditechnikai eszközök beszerzésére, a központosított közbeszerzésbe nem sorolt hajtóanyagok beszerzésére, valamint a nettó 50 MFt várható beszerzési érték felett kizárólagosan (kivéve az építési beruházásokhoz, építési felújításokhoz kapcsolódó beszerzések);
- mindazon beszerzések vonatkozásában, amely adott honvédelmi szerv esetében közbeszerzésnek minősülnek (a HM Haditechnikai Fejlesztési és Beszerzési Főosztályon keresztül kezdeményezett, HM Gazdasági Ügyekért Felelős Szakállamtitkár által jóváhagyott megbízás alapján);
- mindazon beszerzések vonatkozásában, amelyekre az előirányzattal rendelkező honvédelmi szerv és a HM BH – közös megállapodás alapján – megbízást kap;
- az illetékes HM és MH szervekkel együttműködve előkészíti, szervezi a beszerzési, valamint egyéb kereskedelmi témájú tárgyalásokat,

haditechnikai és hadfelszerelési konferenciákat, bemutatókat és konzultációkat;

- megbízás esetén elvégzi a hazai ipari javításokkal és beszerzésekkel kapcsolatos minőségbiztosítási feladatokat;

A hivatkozott „közbeszerzési eljárások megindításának és az eljárással kapcsolatos döntések meghozatalának rendjéről” szóló 47/1999. (HK 16.) HM utasítás alapján közbeszerzést csak a döntésre jogosult engedélyével lehetett indítani. Döntésre az alábbi személyek voltak jogosultak:

- amennyiben a közbeszerzés – általános forgalmi adó nélkül értendő – várható értéke meghaladta a Kbt. szerinti mindenkori értékhatár 15-szörösét a honvédelmi miniszter;
- amennyiben a közbeszerzés – általános forgalmi adó nélkül értendő – várható értéke a Kbt. szerinti mindenkori értékhatár 10-15-szöröse között volt, a HM közigazgatási államtitkára;
- amennyiben a közbeszerzés – általános forgalmi adó nélkül értendő – várható értéke a Kbt. szerinti mindenkori értékhatár 3-10-szerese között volt, a HM gazdasági ügyeket felügyelő helyettes államtitkára, és
- amennyiben a közbeszerzés – általános forgalmi adó nélkül értendő – várható értéke a Kbt. szerinti mindenkori értékhatár 3-szorosát nem érte el, a HM Haditechnikai Fejlesztési és Beszerzési Főosztály vezetője, illetve építési beruházás, építési felújítás esetén a HM Infrastrukturális Főosztály vezetője.

2.3. Együttműködés a HM Beszerzési Hivatal és MH szervek között:

A Magyar Honvédség alakulatai részére a HM Beszerzési Hivatallal történő szorosabb együttműködést logisztikai főigazgatói, valamint szakági szolgálatfőnöki intézkedések szabályozták.

Ezek főbb jellemzői, hogy meghatározott kiemelt katonai feladat végrehajtásához kötődtek.

Ezek közül példaként említve:

- 172/1998. (HK 12.) MH logisztikai főigazgatói intézkedés;
- 17/1996. (HK 23.) MH üzemanyag szolgálatfőnöki intézkedés ;
- 3/1999. (HK 21.) MH ételmezési szolgálatfőnöki intézkedés;
- 455/1997. (HK 5/1998.) MH logisztikai főigazgatói intézkedés;
- 110/2000. (HK 12.) HVK hadkiegészítési csoportfőnöki intézkedés;
- 61/1997. (HK 17.) MH parancsnoki, vezérkari főnöki intézkedés;
- 2/2000. (HK 2.) MH elhelyezési csoportfőnöki intézkedés;

3. Központi Beszerző Szervezet létrehozása

3.1. A 2001-es haderőreform hatása a beszerzésre

A HM fejezetnél az erőforrásokkal való gazdálkodás központi és intézményi szinten történt, valamint az intézményi gazdálkodás egyes folyamatai (vagy részfolyamatai) is centralizáltan, központosított ellátás keretében valósult meg.

A honvédelmi tárcánál a közbeszerzési jogszabályok alapján kialakított többszintű szabályozás (miniszteri utasítás, vezérkarfőnöki intézkedés stb.) nehezen volt áttekinthető, előfordultak átfedések, párhuzamosságok. A közbeszerzés végrehajtásához egyes részletes szabályozások kiadásának szükségességét már 1998-ban megfogalmazták – ami segíthette volna a végrehajtó szervezetek beszerzési tevékenységét –, azonban azok kiadására nem került sor.

A HM-MH közbeszerzési tevékenységeinek rendszere a haderőreformmal összefüggésben maga is változásokon ment keresztül. 2001 októberében a korábbi szabályozókat miniszteri utasítással egységes szerkezetbe foglalták, meghatározva a közbeszerzési eljárások megindításának és az eljárással kapcsolatos döntések meghozatalának rendjét, ami a közbeszerzésekkel kapcsolatos döntések és az előzetes engedélyeztetés centralizálását vonta maga után.

3.2. A HM Biztonsági és Beruházási Hivatal létrehozása

2001.10.10-től a beszerzésekkel kapcsolatban a honvédelmi miniszter a honvédelemről szóló törvényben kapott felhatalmazás alapján szabályozta a közbeszerzések – Honvédelmi Minisztérium költségvetési fejezetén belüli – eljárási rendjét, az akkor hatályos 53/2001. (HK 14.) HM utasítással. Ebben meghatározta az egyes beszerzési kategóriák (központi beszerzés, központosított közbeszerzés, szabadkézi vétellel történő beszerzés) tárca szintű sajátosságait, a beszerzések tárgyköreit (haditechnikai eszközök és szolgáltatások, hadfelszerelési cikkek és anyagok beszerzése, infrastrukturális fejlesztések és az elhelyezési ellátás biztosítását szolgáló beszerzések), továbbá a beszerzésekben érintett (a felső szintű irányító és gazdálkodó, anyagnemfelelős és központi ellátó) szervek hatáskörét, feladatait, valamint beszerzési kategóriánként az eljárások rendjét.

A "Honvédelmi Minisztérium és intézményei, valamint a Magyar Honvédség beszerzéseinek eljárási rendjéről" szóló 53/2001. (HK 14.) HM utasítás hatályba léptetésével létrehozásra került a HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal.

Az 53/2001 (HK. 14) HM Utasítás 2004-ig Magyarország Uniós csatlakozásáig négy alkalommal került módosításra.

A szabályozás alapján központi beszerzést a HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal és a központi ellátó szervek végezhettek.

A közbeszerzési eljárás során ajánlatkérő lehetett:

a) szakágazati gazdálkodás vonatkozásában: a **központi ellátó szervezet** az ellátási feladatkörébe tartozó azon közbeszerzésekre, amelyet az anyagnemfelelős szolgálati főnök határoz meg a részére;

b) **intézményi (csapat)** gazdálkodási hatáskörben: az önállóan gazdálkodó, teljes jogkörrel rendelkező **szervezet**, a részben önállóan gazdálkodó, teljes és részjogkörrel rendelkező szervezet, valamint részjogkörű egység.

A közbeszerzési eljárás során az ajánlatkérő, illetve az ajánlatkérő nevében járt el a **HM BBBH kizárólagosan** az alábbi esetekben:

- az Országgyűlés, a Kormány határozatai alapján, illetve a HM kezdeményezésére megvalósuló haditechnikai korszerűsítési programok végrehajtásában a fejezeti kezelésű előirányzatok terhére;

- a honvédelmi szervek importbeszerzéseire, haditechnikai eszközök ipari javítására, haditechnikai eszközök beszerzésére, a hajtóanyagok beszerzésére, valamint a nettó 50 M Ft várható beszerzési érték felett kizárólagosan (Kivéve az építési beruházásokhoz, építési felújításokhoz kapcsolódó beszerzések);

- mindazon beszerzésekre, amelyekre a felső szintű irányító szerv vezetője, HM szervek vezetői, vagy az anyagnemfelelős szolgálati ág főnöke, vagy az általuk meghatalmazott ellátó szervek a hivatal részére megbízást adnak;

- egyéb, a Kbt. hatálya alá tartozó áru és szolgáltatás, valamint haditechnikai termékek és szolgáltatások beszerzése esetén a HM és MH szervezetek megbízása alapján a hivatal vagy az illetékes ellátó szerv.

Döntéshozatal rendje:

Közbeszerzési eljárást csak a közbeszerzési eljárás nyertes ajánlattevőjének kiválasztására döntési jogkörrel rendelkező engedélyével lehet indítani. Döntésre az alábbi személyek jogosultak:

amennyiben a közbeszerzés – általános forgalmi adó nélkül értendő – várható értéke meghaladja az éves költségvetési törvény szerinti mindenkori közbeszerzési értékhatár

- a) 20-szorosát, a honvédelmi miniszter,
- b) 15-szeresét meghaladja, de a 20-szorosát nem, a HM közigazgatási államtitkár;
- c) 5-szörösét meghaladja, de a 15-szörösét nem, a HM védelemgazdasági helyettes államtitkár, és
- d) 5-szörösét nem haladja meg, a HM Haditechnikai Fejlesztési Főosztály vezetője, illetve informatikai és híradó beszerzések esetén a HM Informatikai és Hírközlési Főosztály vezetője.

3.3. Központosított közbeszerzési jogkörök szabályozása

A HM utasítás konkrétan szabályozta a központosított közbeszerzésre vonatkozó beszerzési jogköröket az alábbiak szerint:

- HM, a HM hivatalai és háttérintézményei – teljes körű központosított termékekre;
- a HM BBBH – teljes körű központosított termékekre;
- az MK Katonai Felderítő Hivatal – teljes körű központosított termékekre;
- az MK Katonai Biztonsági Hivatal – teljes körű központosított termékekre;
- a Kormányzati Frekvenciagazdálkodási Hivatal – teljes körű központosított termékekre;
- a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (a továbbiakban: ZMNE) - teljes körű központosított termékekre;
- az MH Katonai Főügyészség: – teljes körű központosított termékekre;
- az MH Haditechnikai Ellátó Központ
 - GSM mobil távközlési szolgáltatásokra és készülékekre,
 - személyi számítógéprendszerekre, azok főbb egységeire, alkatrészeikre és kellékanyagaikra, hardver alrendszereire és elemeikre, személyi számítógéprendszerek kiegészítőire, elektronikus dokumentum kezelését támogató bemeneti és kimeneti eszközökre, számítástechnikai rendszerekhez kapcsolódó szolgáltatásokra, számítógép kiíró papírra,
 - irodatechnikai berendezésekre, tartozékaikra, a működésükhöz szükséges kellékanyagokra és a szolgáltatások közül másoló- és sokszorosítógépekre, iratmegsemmisítő gépekre, ügyvitel-technikai berendezésekre és eszközökre, ügyvitel-technikai berendezések alkatrészeire és tartozékaira, valamint a működésükhöz szükséges kellékanyagokra, irodagépek helyszíni javítására, karbantartására,
 - a gépjárművek közül személygépkocsira, közúti terepjáró személygépkocsira, nehéz terepjáró személygépkocsira, mikrobusz/egyterű személygépkocsira, áruszállító tehergépkocsira (3500 kg össztömegig),
 - -kötelező gépjármű-felelősségbiztosításra;
- i) az MH Hadtápanyag Ellátó Központ
 - papírárukra, irodaszerekre, kellékek közül borítékokra, tasakokra, papírokra, leporellókra, iratgyűjtőkre, dossziéokra, ügyvitel-technikai berendezések használatához szükséges papírárukra,

- üzemanyagok közül gépjárműüzemanyag-kártyákra, tartálykocsis gépjárműüzemanyag-kiszállításra;
- színes televíziókészülékekre, videofelvevő és -lejátszó berendezésekre, projektorokra,
- j) HM Ingatlankezelési Hivatal
 - bútorok közül szekrényekre, konténerekre, asztalokra, ülőbútorokra, fekvőbútorokra;
- k) Egészségügyi Kiképző Központ
 - egészségügyi termékekre: röntgen-kontrasztanyagok közül az intravénás ionizáló és nemionizáló kontrasztanyagokra; kötést rögzítő kötszerek közül: a sebészeti osztályokon alkalmazott és a műtőkben felhasznált kötszerekre; az emberi szervezetbe be nem épített, illetőleg nem egyedileg gyártott gyógyászati segédeszközök közül az intézményekben használt eszközökre; vizsgálókesztyűkre és sebészeti kesztyűkre, infúziós és transzfúziós szerelékekre, valamint a véna biztosításához használatos kanülökre;
 - a sebészeti kézi eszközök közül: a szikére, pengére, szikenyélre; a fertőtlenítőszeresek közül: a szakrendelőkben, a fekvőbetegosztályokon és a műtőkben lévő eszközök fertőtlenítésére használatos fertőtlenítőszeresekre;
- l) Híradó Parancsnokság
 - távközlési eszközök és szolgáltatások közül kis telefonalközpont (1-40 port), telefonkészülékekre és kapcsolódó szolgáltatásokra, telefaxkészülékekre és kapcsolódó szolgáltatásokra,
 - személyi számítógéprendszerek szoftver alrendszerreire és elemeire.

4. Az Európai Unió csatlakozás hatása

4.1. A 2003. évi CXXIX. törvény, EU kompatibilis közbeszerzési törvény

Magyarország EU taggá válására tekintettel folyó jogharmonizáció keretében a Kbt. előírásait 2004. május 1-jei hatályba lépéssel – új törvény létrehozása formájában (2003. évi CXXIX. tv.) – módosították, valamint az alacsonyabb szintű jogszabályokat – az újraszabályozási kötelezettség előírásával – egyidejűleg hatálytalanították.

Magyarország EU taggá válására tekintettel folyó jogharmonizáció keretében a Kbt. előírásait 2004. május 1-jei hatályba lépéssel – új törvény létrehozása formájában (2003. évi CXXIX. tv.) – módosították, valamint az alacsonyabb szintű jogszabályokat – az újraszabályozási kötelezettség előírásával – egyidejűleg hatálytalanították.

Jelentősen csökkent a felsőszintű gazdálkodó szervek és az alájuk rendelt központi ellátó szervek létszáma. Ennek következtében a beszerzési tevékenység súlypontja a központi ellátó szervektől a központi közbeszerzéseket elsősorban, az import-beszerzéseket kizárólagosan végző Beszerzési Hivatal felé tolódott el. Központi beszerzések lebonyolítására a központi ellátó szervek is jogosultak voltak. A központosított ellátás legnagyobb részét kitevő logisztikai támogatást az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság anyagnem-felelős szolgálati ágai és az alárendeltségükbe tartozó ellátó központok biztosították.

A központilag nem biztosított, az anyagi technikai, logisztikai szolgálatok működéséhez szükséges – a nemzetgazdaságból az adott csapat (katonai szervezet) környezetében beszerezhető és a felsőszintű gazdálkodó szervek által saját hatáskörbe ki nem emelt – eszközök és anyagok (illetve szolgáltatások) a csapatköltségvetés előirányzatainak a terhére, ún. csapat-beszerzés keretében jutottak a felhasználókhoz.

2004. 11.15-től a „Magyar Honvédség, valamint a honvédelmi miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozó szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 89/2004. (HK 25.) HM utasítás alapján központi beszerzést ajánlatkérőként a HM Beszerzési és Biztonsági Beruházási Hivatal és a központi ellátó szervek végezhettek.

- a) a haditechnikai eszközök, és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások (köz)beszerzésére, kizárólagosan;
- b) beszerzési értékhatártól függetlenül az importbeszerzésekre kizárólagosan;
- c) beszerzési értékhatártól függetlenül hajtóanyag (köz)beszerzésére kizárólagosan;
- d) valamennyi olyan központi (köz)beszerzés végrehajtására, amelynek értéke a nemzeti közbeszerzési értékhatár felét eléri, vagy meghaladja
- e) az ajánlatkérő megbízásából, a nem kizárólagos hatáskörébe tartozó beszerzések végrehajtására.

4.2. Az Állami Számvevőszék közbeszerzési ellenőrzése 2004

2005-öt megelőzően az Állami Számvevőszék által folytatott ellenőrzések tapasztalatai külön figyelmet szenteltek annak vizsgálatára, hogy a beszerzésekhez kapcsolódóan az igénytámasztás, a követelménytámasztás, a megvalósítás, és a teljesítés-igazolás külön szervezetenként elkülönülnek-e egymástól.

Az Állami Számvevőszék vizsgálatai alapján került átalakításra a korábbi decentralizált beszerzési rendszer az alábbi okok következtében:

- A folyamatos kontrollnak a hiánya a közbeszerzéseknél fokozott kockázati tényezőként jelentkezett;
- Nem volt megoldott a különböző szervezetek azonos igényeinek összesítése és a beszerzések koncentrált tervezése;

- A beszerzések jogi támogattságának korlátozott lehetőségei a beszerzési folyamat időigényét, esetenként költségeit növelték, illetve fokozták azokat a hibalehetőségeket, amelyek vagy szabálytalanságot, vagy/és bírságot maga után vonó jogsértést eredményeztek;
- A tárcánál nem állt rendelkezésre megbízható, ellenőrzött összesítés a beszerzésekre vonatkozóan;
- Eljárások lebonyolítását lassították az igénytámasztó, megrendelő szervezetek kellően át nem gondolt beszerzési igényei, a pontosan és időben meg nem határozott műszaki paraméterek, az ajánlati dokumentáció elkészítéséhez szükséges adatok késedelmes szolgáltatása;
- A katonai szervezetek szabadkézi beszerzéseik során előfordult a közbeszerzés részekre bontásával a Kbt. előírásainak megkerülése.

4.3. A Beszerzési jogkörök további centralizációja

2005. 11.12-től „a Magyar Honvédség, valamint a honvédelmi miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozó szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 102/2005. (HK 22.) HM utasítás alapján egységesítésre került az egyes szervezetek beszerzési jogkörei:

A HM BBBH kizárólagos jogosultsággal ajánlatkérőként eljárva végezhetette:

- a haditechnikai eszközök, és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások (köz)beszerzését;
- beszerzési értékhatártól függetlenül az importbeszerzéseket;
- beszerzési értékhatártól függetlenül a hajtóanyag, elhelyezési célú tüzelőolaj (köz)beszerzéseket;
- valamennyi olyan (köz)beszerzést – az infrastrukturális (köz)beszerzések kivételével –, amelynek értéke a nemzeti közbeszerzési értékhatár felét eléri, vagy meghaladja;
- a keretmegállapodás (kiegészítő szerződések) lebonyolítását az infrastrukturális (köz)beszerzések kivételével;
- a jövedéki termékek (köz)beszerzését, – kivéve a HM Nemzetközi és Rendezvényszervező Hivatal (NRH) hatáskörébe utalt termékek beszerzését;
- beszerzési értékhatártól függetlenül a központosított közbeszerzés körébe tartozó országosan kiemelt termékek és szolgáltatások beszerzését, kivéve az HM NRH által bonyolított és az infrastrukturális közbeszerzéseket;
- valamint a honvédelmi miniszter külön döntése alapján a hatáskörébe utalt (köz)beszerzéseket;

- nem kizárólagos jogosultsággal – a kezdeményező megbízása alapján – ajánlatkérőként eljárva végzi a nemzeti közbeszerzési értékhatár felét el nem érő értékű (köz)beszerzéseket.

A HM IKH kizárólagos jogosultsággal ajánlatkérőként eljárva végezhet az elhelyezési célú tüzelőolaj kivételével:

- valamennyi infrastrukturális (köz)beszerzést, amelynek értéke a mindenkori közbeszerzési értékhatárt eléri vagy meghaladja.
- a kezdeményező honvédelmi szervezetek megbízása alapján ellátja azon építési munkák beszerzését, melyek becsült értéke meghaladja a szolgáltatás megrendelésre vonatkozó mindenkori közbeszerzési értékhatárt, de nem éri el az építési beruházás közbeszerzési értékhatárát.

A HM NRH kizárólagos jogosultsággal ajánlatkérőként eljárva végezhet:

- a tárcaszintű protokolláris, vendéglátási és rendezvényszervezési feladatok, a nem fegyveres külszolgálatot teljesítő személyekkel kapcsolatos ellátási feladatok, illetve a tárca Vendégházainak (Hotel Hadik és Istenhegyi úti Vendégház), valamint a HM NRH-hoz rendelt egyéb objektumok üzemeltetésével és működtetésével kapcsolatos feladatok végrehajtására vonatkozó, a nemzeti közbeszerzési értékhatár felét el nem érő becsült értékű közbeszerzéseket.

Az ajánlatkérő jogosultsággal felruházott honvédelmi szervezetek jogosultak voltak:

- a nemzeti közbeszerzési értékhatár felét el nem érő értékű áruk és szolgáltatások, szolgáltatási koncesszió saját hatáskörben végrehajtott beszerzésére, kivéve a honvédelmi miniszter külön döntése alapján más honvédelmi szervezet hatáskörébe utalt (köz)beszerzéseket.

A (köz)beszerzési feladat engedélyezésére a HM Védelemgazdasági Helyettes Államtitkár és a HM Jogi Helyettes Államtitkár útján a HM KÁT volt jogosult.

5. Központi Logisztikai Szervezet létrehozása

2006-ban még több szervezet (pl. HM BBBH, HM IKH, MH ÖLTP stb.) végezhetett beszerzési tevékenységet, 2007-ben viszont tárcaszinten ez lecsökkentésre került két szervezetre.

5.1. Termelői és fogyasztói logisztika szétválasztása

A 95/2006. (HK 19.) "a Magyar Honvédség integrált logisztikai rendszerének kialakításával összefüggő egyes feladatok végrehajtásáról" tárgyú HM utasítás alapján, az MH integrált logisztikai rendszere kialakításával összefüggő feladatok végrehajtása során érvényre kellett juttatni:

- a szervezeti és vezetési szintek;
- a feladat-, jog- és hatáskörök egyértelmű szétválasztásának;
- az egymásra épülő termelői és fogyasztói logisztikai feladatrendszerek kialakításának;
- a képesség- és feladatorientáltság, valamint;
- a költséghatékonyság érvényesítenek és;
- a logisztikai támogatás, piaci kapacitások kihasználása nagyobb súllyal történő támaszkodásának, alapelveivel.

Mindezek mellett biztosítani kellett az új szervezeti és eljárási rend termelői logisztikai rendszerre történő átállást 2007. január elsejétől.

Ennek eredményeként 4 korábbi HM hivatal, valamint az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság részei integrálásával, a termelői logisztikai feladatok végrehajtása céljából, 2007. január 01-jei hatállyal alakult meg a Honvédelmi Minisztérium Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség (HM FLÜ). A fogyasztói logisztikai feladatok ellátása az MH rendszerében maradt, azokat az MH Összhaderőnemi Parancsnokság látta el.

A Magyar Honvédség Szárazföldi Parancsnokság, a Magyar Honvédség Légierő Parancsnokság megszüntetésével, azok jogutódjaként, illetve a megszűnő Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság, a Magyar Honvédség Híradó és Informatikai Parancsnokság, a Magyar Honvédség Műveleti Irányító Központ és a Magyar Honvédség Egészségügyi Parancsnokság egyes feladatainak átvételével, 2007 január 01-jei hatállyal megalakult a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP).

Így a korábbi, a katonai logisztikára jellemző egyszintű szakági, anyagnem-felelősségi rendszert felváltotta a NATO szövetségi rendszerében évek óta hatékonyan működő szervezetében és feladatkörében termelő és fogyasztói logisztikára tagozódott két vezetési szintű feladatorientált logisztikai támogatás.

5. 2. A HM FLÜ beszerzésének ellenőrzése

A 2007-ben készült HM Védelemgazdasági Főosztály (HM VGF) jelentése megállapította, hogy az ajánlatkérői jogkörök két szervezetre szűkítése növelte a közbeszerzések átláthatóságát, ellenőrizhetőségét.

Az ajánlatkérői jogkörök két szervezetre szűkítése növelte a közbeszerzések átláthatóságát, ellenőrizhetőségét, ugyanakkor – mint ahogy a HM VGF jelentése is megállapítja –, az ajánlatkérőktől érkező adatbázisok nem azonos adattartalma miatt

szükséges a HM FLÜ által használt beszerzés-nyilvántartó szoftver (Beszerzés Információs Rendszer - BIR) fejlesztése és célszerű annak kiterjesztése a HM Védelmi Tervezési Főosztály (HM VTF), a HM VGF, valamint a HM IÜ felé is.

5.3. Termelői logisztika szerinti beszerzői jogkörök kialakítása

A 2008. január 01-én hatályba lépett „honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 120/2007. (HK. 20.) HM Utasítás a beszerzési jogkörök további centralizációját jelentette, vagyis közbeszerzési értékhatár felett a HM FLÜ kizárólagos beszerzési jogát határozta meg:

A HM FLÜ kizárólagos jogosultsággal ajánlatkérőként eljárva végezhetette:

- a haditechnikai eszközök, és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások (köz)beszerzését;
- az importbeszerzéseket;
- a hajtóanyag, elhelyezési célú tüzelőolaj (közbeszerzéseket);
- a jövedéki termékek (köz)beszerzését;
- a keretmegállapodások (kiegészítő szerződések) lebonyolítását az infrastrukturális (köz)beszerzések kivételével;
- a központosított közbeszerzés körébe tartozó országosan kiemelt termékek és szolgáltatások beszerzését, kivéve az infrastrukturális közbeszerzéseket;
- a NATO Biztonsági Beruházási Programjához kapcsolódó (köz)beszerzéseket;
- valamennyi olyan (köz)beszerzést – az infrastrukturális (köz)beszerzések kivételével –, amelynek értéke a közbeszerzési értékhatárt elérte, vagy meghaladta;
- valamint a honvédelmi miniszter, illetve HM kabinetfőnök külön döntése alapján a hatáskörébe utalt (köz)beszerzéseket.

A HM Infrastrukturális Ügynökség kizárólagos jogosultsággal ajánlatkérőként eljárva végezhetette:

- valamennyi infrastrukturális (köz)beszerzést, amelynek értéke a mindenkori közbeszerzési értékhatárt eléri vagy meghaladja.
- nem kizárólagos jogosultsággal – a kezdeményező megbízása alapján – ajánlatkérőként eljárva végzi a közbeszerzési értékhatárt el nem érő értékű infrastrukturális beszerzéseket.
- a beszerzési értékhatártól függetlenül végzi a hatáskörébe tartozó, központosított közbeszerzés körébe vont országosan kiemelt termékek és szolgáltatások beszerzését.

A központi ellátó szervek végrehajthatták az MH szintű gazdálkodó szervezet által elrendelt, közbeszerzési értékhatárt (nettó 8 M Ft) el nem érő értékű, központi ellátási körbe tartozó áruk és szolgáltatások saját hatáskörben történő beszerzését, valamint a kapcsolódó ellátási feladatokat.

Engedélyezés folyamata

Az ajánlatkérő köteles volt részletes jelentést készíteni a közbeszerzési eljárás végrehajtásáról, tervezett lezárásáról, amelyet telefaxon a HM VTF és a HM JSZÁT útján:

a) a közbeszerzési értékhatárt elérő vagy azt meghaladó, de a 100 M Ft értéket el nem érő, és központosított közbeszerzés hatálya alá tartozó keretmegállapodásos eljárású lefolytatott (köz)beszerzések, valamint az eredménytelen (köz)beszerzések esetén a HM VTISZÁT;

b) a 100 M Ft, vagy azt meghaladó értékű közbeszerzések esetén a HM VTISZÁT, a HM kabinetfőnök és a HM államtitkár útján a honvédelmi miniszter részére terjesztett fel.

5.4. Közbeszerzési törvény 2010. évi változása

A 2010. szeptember 15-étől hatályba lépett módosított közbeszerzési törvény alapján a közétkeztetést végző intézmények közbeszerzés nélkül, közvetlenül a helyi termelőtől megvásárolhatják a szükséges élelmiszer-nyersanyagokat, így a nyers húst, zöldséget, gyümölcsöt, tejet és tejterméket, mézet, tojást és gabonát.

A bonyolult eljárási rend és jogalkalmazás miatt eddig a kistermelők, a mikro-, kis- és középvállalkozások nagyobb társaiknál hátrányosabb helyzetben voltak kénytelenek indulni a közbeszerzési eljárásokban.

5.5. A fennálló rendszerrel kapcsolatos kritikák

A termelői és fogyasztói logisztika a NATO definíciója szerint elkülöníthető, ugyanakkor az elmúlt évek tapasztalata alapján az volt megállapítható, hogy a logisztikai folyamatok ilyen módon történő szervezeti elkülönítése a tárca szintjén nem eredményez optimális működést, hiszen az egyes logisztikai részfolyamatok szorosan kapcsolódnak egymáshoz.

A tárca gazdálkodásának újraszabályozási folyamatában résztvevő szervezetek egyöntetű véleménye az volt, hogy a jövőben a logisztikai feladatok ily módon történő szervezeti elkülönítése nem célszerű.

A termelői és fogyasztói logisztika elkülönítése helyett – a Honvédelmi Minisztérium fejezet központi és intézményi gazdálkodásának rendjéről szóló 102/2007. (HK 18.) HM utasítást felváltó – új szabályozóban már a felsőszintű gazdálkodó szervezet és a középírányító szervezet közötti feladatmegosztás került meghatározásra.

A beszerzések vonatkozásában két értékhatárt volt célszerű megkülönböztetni, a közösségi értékhatárt, illetve a nemzeti értékhatárt, amely az éves költségvetési törvényben kerül rögzítésre.

A tárca beszerzési rendjéről szóló 120/2007. (HK 20.) HM utasítás a közbeszerzési eljárás lefolytatására HM FHH-t kizárólagos jogkörrel ruházta fel. A módosítás előkészítése során megfogalmazódott, hogy az egyes katonai szervezetek is ajánlatkérő jogosultságot kapjanak (közbeszerzési eljárás lefolytatására).

6. A HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal

2010 augusztus 1-jét követően megindultak a vizsgálatok a HM FLÜ-nél, hogy megszüntessék a fennálló hiányosságokat, illetve átláthatóvá tegyék a rendszert.

Ezzel párhuzamosan a HM tárca beszerzési rendszere is átalakításra került.

A honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjét 2011 január 20-ig a 120/2007. HM utasítás, 2011 április 01-ig a 6/2011. HM utasítás, 2011 július 01-től a 71/2011. HM utasítás szabályozta.

6. 1. Beszerzési jogosultságok változása (decentralizált jogkörök)

A katonai alakulatok ellátási nehézségei (az akkor meglévő logisztikai rendszer együttműködéséből fakadó problémák miatt) a beszerzési jogkörök kiszélesítésre kerültek:

A HM FHH kizárólagos jogosultsággal – kivéve a 7. § (1) bekezdésében, a 8. § (1) bekezdésében, a 10. § (1) bekezdésében, a 12. § (1) bekezdésében leírtakat – ajánlatkérőként eljárva végezhetette:

- hadfelszerelés (köz)beszerzését;
- az importbeszerzéseket;
- a hajtóanyag, elhelyezési célú tüzelőolaj beszerzéseket;
- a jövedéki termékek (köz)beszerzését;
- a keretmegállapodások (kiegészítő szerződések) lebonyolítását;
- a központosított közbeszerzés körébe tartozó országosan kiemelt termékek és szolgáltatások beszerzését;
- a NATO Biztonsági Beruházási Program keretében megvalósuló beszerzésekre vonatkozó részletes szabályokról szóló 40/2005. (III. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R5.) alapján, a NATO Biztonsági Beruházási Programjához kapcsolódó (köz)beszerzéseket;
- valamennyi (köz)beszerzést, amelynek értéke a közbeszerzési értékhatárt eléri, vagy meghaladja;

- az infrastrukturális beszerzéseket a kisértékű infrastrukturális beszerzések kivételével;
- a HM VGHÁT külön döntése alapján a hatáskörébe utalt beszerzéseket.

Továbbá nem kizárólagos jogosultsággal – a kezdeményező megbízása alapján – ajánlatkérőként folytathatta le a beszerzési eljárásokat.

A HM Protokoll és Rendezvényszervező Igazgatóság kizárólagos jogosultsággal ajánlatkérőként eljárva végezhetette a központosított közbeszerzés körébe tartozó repülőjegy beszerzését és a szállodai szolgáltatás megrendelését.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem jogosult volt a beszerzési eljárások saját hatáskörben történő lebonyolítására, meghatározott feladatok kivételével.

Az MH Támogató Dandár HM Objektumok Üzemeltetési Igazgatóság jogosult volt a (köz)beszerzések saját hatáskörben történő lebonyolítására, meghatározott feladatok kivételével.

A központi ellátó szervezetek jogosultak voltak a középírányító honvédelmi szervezet által elrendelt, közbeszerzési értékhatárt el nem érő értékű, központi ellátási körbe tartozó áruk és szolgáltatások beszerzésére.

A pályázatkérői jogosultsággal felruházott honvédelmi szervezetek jogosultak voltak beszerzési eljárások saját hatáskörben történő lebonyolítására:

- a közbeszerzési értékhatár alatti beszerzések;
- a Kbt. 243. § g) pontja alá sorolt áruk beszerzése esetében közösségi értékhatárig;
- jogosultak voltak a hazai nyelvképzés szolgáltatás, a nem haditechnikai besorolású gépjárműjavítás szolgáltatás és a kapcsolódó alkatrészek tárgyú közbeszerzéseket lefolytatni értékhatártól függetlenül.

Engedélyezés folyamata:

A 71/2011. HM Utasítás hatályba lépéséig 2011.01.20-tól az utólagos engedélyeztetés helyett az eljárás megindítása előtt történt meg a felsőszintű engedélyezés.

A kezdeményezésre kerülő (köz)beszerzési eljárást megindító hirdetmény és a dokumentáció kidolgozását követően az ajánlatkérő a megbízást, a műszaki leírást, az értékelési szempontokat, hirdetmény nélküli eljárás esetén a megszólítandó cégek jegyzékét jóváhagyásra a HM GTF és a HM JIHÁT útján:

- a) a közbeszerzési értékhatárt elérő vagy azt meghaladó, de az 50 M Ft értéket el nem érő (köz)beszerzések esetén a HM VGHÁT;
- b) az 50 M Ft, vagy azt meghaladó értékű (köz)beszerzések esetén a HM VGHÁT útján a HM KÁT részére köteles volt felterjeszteni.

Az eljárás lefolytatását követően az ajánlatkérő szervezetek az értékelési jegyzőkönyvet és az ajánlatok elbírálásáról szóló összegzést az ajánlattevőknek történő megküldéssel egyidejűleg terjesztették fel a HM GTF útján a HM VGHÁT részére.

6.2. Beszerzési folyamatot befolyásoló tényezők

A HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal a honvédelmi szervezetek megbízásai alapján folytat le (köz)beszerzési eljárásokat a „honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 71/2011 (VI.30.) HM utasítás (a továbbiakban: Utasítás) részletes szabályaival összhangban. A (köz)beszerzések kezdeményezése során a HM FHH az Utasítás 19. §-ban, az eljárás lezárása során az Utasítás 22. §-ban meghatározott rendben jár el.

A HM FHH a honvédelmi szervezetektől érkező (köz)beszerzési eljárást kezdeményező okmány és a csatolt műszaki követelmények tartalmát ellenőrzi, amennyiben abban hiányosságot nem észlel, elkészíti a „Megbízás befogadó nyilatkozatot”, melyet a befogadás visszaigazolása céljából megküld az eljárás kezdeményezője részére.

A HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal az elkészített hirdetmény és dokumentáció tervezeteit az Utasítás 1. melléklet szerinti formanyomtatvány kitöltésével, a csatolandó dokumentumokkal és az Utasítás 2. vagy 3. melléklettel együtt a HM GTSZF útján:

a) a közbeszerzési értékhatárt elérő vagy azt meghaladó, de az 50 millió Ft értéket el nem érő (köz)beszerzések esetén a HM VGHÁT;

b) az 50 millió Ft, vagy azt meghaladó értékű (köz)beszerzések esetén a HM VGHÁT útján a HM KÁT részére jóváhagyásra felterjeszti.

A HM tulajdonú társaságokat érintő beszerzési eljárásokra vonatkozóan a 2011. év tekintetében megállapítható volt, hogy a műszaki követelmények pontatlansága (ennek következtében azok többszöri módosítása a Megbízó szervezet részéről), illetve a pénzügyi fedezet igazolásának hiánya a beszerzési eljárások megindítását számos esetben hátráltatták.

A beszerzési eljárások megindítását számos jogszabály módosítása késleltette. 2011. évben a beszerzési eljárások felsőszintű engedélyeztetési folyamata több alkalommal módosult.

A honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjét 2011. január 20-ig a 120/2007. HM utasítás, 2011. április 01-ig a 6/2011. HM utasítás, 2011. április 01-től a 71/2011. HM utasítás szabályozta.

2011. július 01-től a 46/2011. Korm. rendelet meghatározott közbeszerzési eljárásokban a Nemzeti Fejlesztési Miniszter előzetes és utólagos engedélyeztetését határozta meg.

A 1316/2011 (IX.19.) Korm. határozat alapján elrendelt 2011. év végi beszerzési tilalom következtében a Megbízó szervezeteknek nyilatkozniuk kellett, hogy az adott eljárás a Korm. rendelet hatálya alá tartozik-e, illetve ha annak hatálya

alá tartozott, akkor a Miniszterelnökséget vezető államtitkár engedélyének megszerzésére kérelmet kellett előterjeszteni.

7. Kormányzati törekvések a beszerzések centralizációjára

A Kormányprogram, ezen belül a Széll Kálmán terv egyik fontos célkitűzése a központi közigazgatási szervek közpénzből megvalósított beszerzései tisztaságának és objektivitásának biztosítása. Ennek végrehajtása érdekében a közbeszerzések ellenőrzését és engedélyezését a nemzeti fejlesztési miniszter feladatává tette.

A közbeszerzések megfelelő központi ellenőrzése érdekében a nemzeti fejlesztési miniszter jogosult bármely eljárásba megfigyelőt delegálni, akinek az érintett szervezet köteles az eljárás során keletkezett dokumentációt a rendelkezésére bocsátani. A folyamatos ellenőrzési felhatalmazással az eljárások bármely szakaszában – a szabályszerűség érdekében – beavatkozhat a miniszter.

Az új szabályozás értelmében a közbeszerzést indító szervezetek kötelesek a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium számára éves közbeszerzési terveiket megküldeni, valamint negyedévente statisztikai adatszolgáltatást nyújtani a lebonyolított és még folyamatban lévő közbeszerzéseikről.

A Kormány intézkedései elősegítik a beszerzések többközpontúságának, széttagozottságának és pazarló jellegének mielőbbi megszüntetését. A kormány célja, hogy egy átgondolt és jól szabályozott közbeszerzési rendszer kialakításával egyszerre növekedjen az állami beszerzések hatékonysága és csökkenjenek a vonatkozó költségek.

A közbeszerzési törvény és a közbeszerzések központi ellenőrzéséről szóló 46/2011 (III. 25.) Korm. rendelet alkalmazása a honvédelmi tárca részére kötelezően alkalmazandó jogszabályok. A Kbt. rendelkezései alapján történő beszerzések alapja a hosszú távú koncepción és az időben, részletesen kidolgozott műszaki követelményrendszeren alapul.

Összegzés

A cikk érintőlegesen bemutatta a honvédelmi tárca beszerzésének centralizációs folyamatát, azok szükségességének és fontosságának külső- és belső körülményeit.

A nagyobb terjedelmű igény miatt a centralizációs folyamat minden egyes szakasza külön értekezést igényelne, így kizárólag az alábbi főbb szempontokat érintette:

- A rendszerváltozást megelőző időszak alakulati szintű beszerzési jogkörei központi beszerző szervezetekhez kerültek, melynek eredményeként kizárólag egy szervezetenél összpontosult.

- A logisztikai szemlélet és struktúrák nem adtak kellő időt az egyes rendszerek hatékony működésére, a tapasztalatok levonására;

- A létszámleépítések hatására a jól képzett beszerző állomány létszáma jelentősen lecsökkent, azonban egy szervezetben történő tömörülése fenntartotta a beszerzések hatékonyságát;

- A HM tárca beszerzéseinek centralizációja a napjainkig összhangban volt a kormányzati törekvésekkel.

A HM tárca évtizedek alatt jól működő központi beszerző szervezetet hozott létre, amelyhez hasonló rendszer kialakítására vonatkozó igény napjainkban a kormányzati törekvésekben is megfigyelhető.

Álláspontom szerint a honvédelmi szervezetek beszerzési jogosultságait az alábbi tényezők befolyásolják:

- kormányzati szándék a beszerzések centralizálására;
- civil kontroll biztosítása;
- közpénzek felhasználásának elosztása;
- közpénzek felhasználásának ellenőrizhetősége;
- költséghatékonyság;
- egységes minőségbiztosítás;
- HM és MH szintű erőforrás tervezés;
- előirányzat feletti jogosultság;
- (köz)beszerzési eljárások felsőszintű (tárcon belüli és tárcon kívüli) engedélyeztetése;
- egyes áru-, szolgáltatás (különösen haditechnikai) beszerzésének kormányzati, valamint HM felsőszintű döntése;
- hadiipari kapacitások fenntartása, fenntarthatósága;
- HM tulajdonú társaságok képességeinek fenntartása, fenntarthatósága.

Irodalomjegyzék:

A „közbeszerzésekről” szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Complex jogtár);

A „közbeszerzésekről” szóló 2011. évi CVIII. törvény (Complex jogtár);

„Magyar Honvédség egyes szervezeteinek Honvédelmi Minisztérium háttérintézménnyé történő átszervezéséről” szóló 27/1995. (HK 14.) HM utasítás (Complex jogtár);

„Magyar Honvédség központi beszerzési és értékesítési rendszerének szabályozásáról” szóló 40/1997. (HK 15.) HM utasítás (Complex jogtár);

A „közbeszerzések HM költségvetési fejezeten belüli eljárási rendjéről” szóló 8/1997. (HK 5.) HM utasítás (Complex jogtár);

A „közbeszerzési eljárások megindításának és az eljárással kapcsolatos döntések meghozatalának rendjéről” szóló 47/1999. (HK 16.) HM utasítás (Complex jogtár);

Honvédelmi Minisztérium és intézményei, valamint a Magyar Honvédség beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 53/2001. (HK 14.) HM utasítás (Complex jogtár);

„Magyar Honvédség, valamint a honvédelmi miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozó szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 89/2004. (HK 25.) HM utasítás (Complex jogtár);

A Magyar Honvédség, valamint a honvédelmi miniszter közvetlen irányítása és felügyelete alá tartozó szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 102/2005. (HK 22.) HM utasítás (Complex jogtár);

"A Magyar Honvédség integrált logisztikai rendszerének kialakításával összefüggő egyes feladatok végrehajtásáról" szóló 95/2006. (HK 19.) HM utasítás (Complex jogtár);

Honvédelmi Minisztérium fejezet központi és intézményi gazdálkodásának rendjéről szóló 102/2007. (HK 18.) HM utasítás (Complex jogtár);

A „honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 120/2007 (HK. 20.) HM Utasítás

A „honvédelmi szervezetek beszerzéseinek eljárási rendjéről” szóló 71/2011 (VI.30.) HM utasítás (Complex jogtár);

394 számú ÁSZ jelentés a közbeszerzésekről szóló törvény 1995-96. évi végrehajtásának ellenőrzéséről a központi költségvetési szerveknél és az elkülönített állami pénzalapoknál

((<http://www.asz.hu/ASZ/jeltar.nsf/0/A850546AB09EEB43C1256CB100451CCF?OpenDocument>))

Sticz László: A logisztikai folyamatok program alapú támogatása PHD értekezés 2010 ZMNE (http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/phd/2010/sticz_laszlo.pdf)

Az MHTT VGSZ és a Logisztikai szakosztály „A gazdaság globalizációjának hatásai a védelmi szervezetek eszközbeszerzési politikájára. A beszerzési/logisztikai ügynökségek feladatrendszeri, tevékenységük a NATO-ban, EU-ban és a nemzeti hadseregben” című konferenciája 2007.05.16 Varga László nyá. ezredes (zrinyi.zmne.hu/kulso/mhtt/sections/vedelemgazdasag/1.ppt)

Varga László: A honvédelmi tárca beszerzési tevékenységének elemzése, értékelése és korszerűsítésének néhány lehetősége című PHD értekezés ZMNE

(http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/phd/2006/varga_laszlo.pdf)

0451számú ÁSZ jelentés a Magyar Honvédség közbeszerzési rendszere működésének ellenőrzéséről 2004 november (<http://www.asz.hu/jelentes/0451/jelentes-a-magyar-honvedseg-kozbeszerzesi-rendszere-mukodesenek-ellenorzeserol/0451j000.pdf>)

0905 számú ÁSZ jelentés a Honvédelmi Minisztérium fejezet működésének ellenőrzéséről 2009 április

([http://webcache.googleusercontent.com/search?rls=com.microsoft%3A*%3AIE-SearchBox&oe=UTF-8&rlz=1I7GPEA_enHU314&redir_esc=&gs_sm=12&gs_upl=7312117483101180601101101013121227612-8.11910&hl=hu&q=cache:ILmLR4-uaOMJ:http://www.asz.hu/jelentes/0905/jelentes-a-honvedelmi-minisztarium-fejezet-mukodesenek-ellenorzeserol/0905j000.pdf+%22102/2005.%22+\(HK.+2.\)+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&ct=clnk#24](http://webcache.googleusercontent.com/search?rls=com.microsoft%3A*%3AIE-SearchBox&oe=UTF-8&rlz=1I7GPEA_enHU314&redir_esc=&gs_sm=12&gs_upl=7312117483101180601101101013121227612-8.11910&hl=hu&q=cache:ILmLR4-uaOMJ:http://www.asz.hu/jelentes/0905/jelentes-a-honvedelmi-minisztarium-fejezet-mukodesenek-ellenorzeserol/0905j000.pdf+%22102/2005.%22+(HK.+2.)+HM+utas%C3%ADt%C3%A1s&ct=clnk#24))

Fodor Tibor: Közbeszerzések a Honvédelmi Minisztériumban és a Magyar Honvédségben 2002 ZMNE szakdolgozat

HM FHH Beszerzési Igazgatóság 2011. évi beszerzésekről szóló jelentése (Készítette: Derzsényi Attila mk. alezderes)